

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietary Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titvlvs XX. De Feudis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

nām ut docuerunt Suarez ubi supra, numero 13. & Barbosa in presenti, in hac permutatione non agitur de commutandis titulis beneficiorum, quæ erant unita monasteriis, & non possidebantur in titulum, sed in proprietatem reddituum, & bonorum temporalium; underecè ait Summus Pontifex, permutationem Ecclesiarum fieri posse, ut etiam possessiones ipsarum invicem permutari valere, & propter inæqualitatem ipsarum pecuniam intercedere posse,

si contractus separantur, id est, si Ecclesiarum permittentur cum Ecclesiis, possessiones cum possessionibus; non verò si conjungantur: nam tunc, quia ex una parte Ecclesia dabitur, non poterat inæqualitas pecuniæ suppleri; sed quia possessiones Ecclesiarum annexæ omnino temporales erant, idè pecuniæ earum inæqualitas suppleri poterat: prosequuntur latius Gibalinus *dicta* 9. 14. *consect.* 11. Robertus *lib. 1. rerum judic. cap. 7.*

TITVLVS XX.

De Feudis.

CAPVT I.

Innocentius III. *Mauriensis* (a) *Episcopo.*

NSINATIONE præsentium declaramus, quod (b) gageria, quam tu apud Argentinam à Nantelino dignosceris reperisse, Gaudefridi fratris ejus accedente consensu, à te potest liberè retineri, fructibus non computatis in sortem, ita videlicet, ut quādiu fructus illos perceperis, in sortem minimè computandos, idem Nantelinus à servitio, in quo tibi, & Ecclesiarum tuarum pro feudo ipso tenetur, interim sit immunis.

NOTÆ.

(a) *Mauriensis.*] Ita etiam legitur in tertia collectione, *sub hoc tit. cap. 1. De Ecclesia Mauriensis nonnulla notavi in cap. 1. de reb. Eccles.*

(b) *Gageria.*] Vox est barbata, propria Theutonicorum, & significat pignus, ut docent Hostiensis hic Cironius *ad tit. de pignor.*

COMMENTARIUM.

Um certum juris principium sit, creditorem teneri imputare in sortem principalem fructus rei pignoratæ, *cap. ad nostram*, ubi plura Balboa *de iurejurando, cap. cum contra*, ubi plura dabimus, *de pignor.* difficilis valde est præfens decisio, dum in ea docetur, dominum feudi, qui res feudales à vassallo pignori accipit, non teneri fructus ipsarum in sortem principalem imputare: quod etiam ab specie feudi decidit *in cap. conquestus, de usuris*; & in omni simili specie statuitur *in cap. 1. de usuris*. Quæ Pontificum responsa eandem continent difficultatem, quare varias adduxerunt interpretationes repetentes in præfenti, & Doctores infra laudandi. Aliqui asserunt, licitam esse hanc fructuum retentionem, quatenus æquipollet servitio, quod interim feudatario remittitur: ita docuerunt Innocentius *in presenti*, Covar. *lib. 3. variar. cap. 1. num. 4.* Gaspar Rodriguez *de annu. redditu. q. 7. num. 50.* Salas *de usuris, dub. 31. num. 5.* Ugoletus *eodem tractatu, cap. 11. §. 1. num. 2.* probantque ex præfenti textu, ubi ait

Innocentius, fructus hos percipi posse si servitium debitum remittat vassallo dominus; sicutque Innocentius innuit, compensationem quandam tunc fieri fructuum, & servitorum; quam interpretationem alii impugnant. Primum quia ea servitorum æstimatio, & cum fructibus compensatio vix initi poterit, cum servitia plerumque incerta sint, & non solum in operis præstandis, verum & in quibusdam aliis, quæ vix æstimari solent, aut possunt, consistant, ut in benevolentia, gratitudine, & consilio. Secundò, quia Innocentius in præfenti, & Alexander *in dicto cap. conquestus*, indistinctè affirmant, fructus imputandos non esse in sortem, nullà factà mentione compensationis; immò liberè concedunt domino feudi omnes, & quoscunque fructus percipere absque onere imputandi eos in sortem. Glossa *in presenti*, & *in dicto cap. 1. cap. conquestus*, docet hoc specialiter statutum esse favore Ecclesiarum, ita ut in aliis dominis feudum possidentibus non idem procedat; sed cum Pontifex in præfenti nullum jus novum condat, nec in hac parte ulla sit differentia feudi ecclesiastici, & laicalis, non apparet cur diversum jus in uno, ac in alio observari debeat. Immola *in presenti*, & Mantica *de tacitis convent.* existimant, in præfenti nullam dari usuram, quia fructus isti retinentur virtute antidotalis obligationis; id tamen minimè placet, quia licet feudum beneficium sit, & vassallus videatur domino naturaliter obligatus ad antidota, id est, ad remunerationem, non tamen invitus cogitur ad remunerandum, quia quod naturaliter debetur, propriè non debetur,

debetur, cum in effectu peti non possit, *l. fidejussor 16. §. naturales, l. heres 21. §. servo, ff. de fidejuss.* Petrus Gregorius *lib. 1. de usuris.* Et licet possit Dominus rei feudalis fructus iuste percipere, cum illi remunerandi gratia rei feudalis possessio à vassallo tradita est; hoc procedit cum liberè, & ex liberalitate redditur: at in presenti specie nullum liberalitatis, & voluntatis remunerandæ vestigium apparet; immò negotium à liberalitate longè differt, cum ponamus pro pecunia debita rem pignori dedisse, & nemo in necessitatibus liberalis existat, *l. rem 18. ff. de adimend. legat.* Tandem Panormitanus, Hostiensis, Joannes Andreas, & alij relati à Covarruvia & Salas ubi *suprà*, respondent, dominium utile vassalli in presenti casu consolidari cum dominio directo domini creditoris; unde ille iuste rei propriæ fructus percipit. Verùm hanc domini utriusque consolidationem doctè rejiciunt Covarruvias ubi *suprà*, Binsfeldius in *dito cap. 1. de usuris, q. 1.* nam si hoc esset verum, feudum non posset esse pignoris loco, quia dominium pignoris remanet penes debitorem, licet possessio transeat in creditorem; *l. 1. C. de pignorat.* Deinde quia dominium hoc utile pretio æstimabile est, ideòque si pro mutua pecunia transferretur, usurarius contractus redderetur.

3.
Vera interpretatio huius sententia.

Quare his, & aliis interpretationibus omissis, placet communis sententia, quæ docet, ex natura feudi provenire, ut fructus ipsius interim dum debitor vassallus non solvit pecuniam mutuam, domino cedant; nam cum de natura feudi sit, ut vassallus domino suo obsequia præstet, consequens est, ut quamdiu sine illius culpa, & domino consentiente feudo caret, immunis sit ab obsequiis, & muneribus, quæ domino præstare tenebatur; & è contrario, cum re feudali penes dominum existente vassallus ab obsequiis præstandis liber sit, eadem ratio facit, ut interim fructus rei non percipiat, cum eo tempore cesset causa, ob quam illi res in feudum data est; & consequenter fructus domini sunt, qui ad nullum obsequium illum revocare valet: ita docuerunt Leothardus de *usuris q. 14. num. 5.* Canisius eodem tractatu, *cap. 6. num. 4.* Binsfeldius in *dito cap. 1. quest. 1.* Mudeus de *pignor. ut. de pactis pignor. num. 54.* Cardinalis Lugo de *iustitia disp. 25. num. 147.* Arias de *Meta lib. 3. variar. cap. 46. num. 32.* Balboa in *cap. cum Bertholdus, num. 50. de re iudic. & in cap. ad nostram, num. 31. de iurejur.* Avendanno de *consibus cap. 10. num. 16.* Sed hæc communis interpretatio adhuc difficilis redditur ex sequentibus. Primò, nam cum sæpissimè fructus superent valorem imunitatis ab obsequiis debitis, quibus interea vassallus eximitur, non apparet quomodo ille excessus fructuum retineri possit absque usura, cum tantum ob pecuniam mutuam acceptam retineatur, maximè quoties feudi onera, aut ferè nulla, aut exigua sunt, ut militaris opera in bello quod neque ingruit, nec verosimiliter suscipiendum est; tunc enim immunitas per aliquod tempus ab illa militari obligatione æstimabilis non est; & tamen fructus feudi pingues omnino sunt. Igitur absque iniustitia retineri nequeunt. Secundò, quia in feudis antiquis paternis, quæ industria, & labore, aut etiam sumptibus feudatiorum multò fertiliora reddita sunt, cum

obsequia feudalia illis fructibus minimè respondere deant, iniuste retinentur à domino absque diminutione sortis. Tertiò, si feudatarius feudum emerit ab ipso domino, aut ab alio vassallo, tunc non erit datum feudum ob servitia præstanda; quare fructus illi non percipiuntur in compensationem obligationis, quam feudatarius contrahit ad similia obsequia; sed quia sunt fructus rei, cujus dominium utile emptum est iusto pretio: quare etiam re illà domino pignori datà, cum vassallus dominium utile retineat, debet fructus eius percipere. Tandem aliquando accidit, vassallum præstare non solum obsequia, verùm & pensionem certam: quo casu si dominus ratione pignoris fructus lucretur, & simul pensionem exigat, aperta usura committitur. Igitur non rectè docemur, dominium rei feudalis non teneri imputare fructus ipsius in sortem principalem.

Adhuc tamen retinenda est communis interpretatio, & pro ejus expositione sequentes casus sunt distinguendi. Primus est, cum vassallus feudum regulare accepit, & domino pignori dedit; quo casu cogi non potest, quando dominus fructus feudi percipit, obsequia præstare, quia iniquum esset, ut vassallus onas subiret, nullum autem commodum perciperet: nec in ipsa feudi constitutione caveri poterat, ut quoties feudum ad dominum rediret, etiam per oppignorationem, toto illo tempore fructus perciperet, & simul debita servitia exigeret. Secundus casus evenit quando feudatarius feudum pretio sibi comparavit, & non gratis accepit; quo casu præsens decisio locum non habet, quia fructus illos emit feudatarius emendo feudum illis: ergo nequit privati absque iniustitia, ut post Lessium, & Covarr. defendit Gibalinus de *usuris lib. 4. cap. 3. artic. 10. q. 1. num. 1.* Idem dicendum est de melioramentis rei feudalis à vassallo factis, quæ absque diminutione sortis à domino retineri nequeant, quia fructus illi non sunt reverà rei feudalis, sed rei alicujus, quæ ipsi accessit, aut fructus industria, & sumptuum, quos impendit feudatarius, & in quos dominus nullum sibi vindicare valet, ut illos abiciat, vel retineat. Tertiùs casus, & proprius præsentis decisionis evenit, quoties feudum gratis omnino concessum fuit ob militaria obsequia, aliave similia, etiam adjuncta aliqua modicà pensione in pretium feudi, quod gratuitum est, & beneficium; quia pensio tantum solvitur in recognitionem domini, quo casu si feudum pignori domino detur, dominus percipit ejus fructus, nec in sortem tenetur imputare, donec obsequia, aut pensionem non exigat, ut in presenti cavetur; quia est natura, & conditio similis feudi, nec ullo damno inde afficitur vassallus, qui servitia, aut pensionem non præstat, si fructus non percipiat, ut late probat Gibalinus *d. q. 1. num. final.* juxta quam doctrinam exponendus est textus in *cap. unico, de pignor. in §. compil. ibi: Cum saepe contingat, Advocatos advocatias, quas in Ecclesia obtinent, aliis titulo pignoris obligare, in Ecclesiarum vestrarum non modicam lesionem: nos indemnitati Ecclesiarum vestrarum paterna volentes sollicitudine providere, vobis presentium auctoritate concedimus, ut si Advocati Ecclesiarum vestrarum advocatias suas vobis obligare voluerint pignori, vos eas recipere valeatis, nec fructus provenientes ex eis in sortem*

fortem teneantur computare. Hi autem, qui eas obligaverint, a servitio, in quo vobis pro Advocatis tenebantur, interim sint immunes. Ubi agitur de Advocatis Ecclesiarum; qui sunt quasi beneficiarii; & feudatarii ipsarum, ut dicemus in titulo de jure patron. Ex eadem ergo ratione, ex qua domini feudorum percipiunt fructus rerum feudalium, dum pignori subjectæ sunt, quia videlicet vassalli interim debita obsequia non præstant; ex eadem ratione Advocati Ecclesiarum, qui advocatias Ecclesiis ipsis pignori obligarunt, quia servitia ipsa non impendunt, fructus non percipiunt; immò Ecclesia eos lucratur, nec tenetur in fortem imputare, ex præfati textu. Hucusque tradita procedunt, nisi ex conjecturis appareat hoc genus contractus in fraudem usurarum initum fuisse, & ab inope vassallo extortum foverandi animo, quod ex modicitate pecuniæ, & lesione, & quantitate fructuum rei feudalis, ex egestate, & inopia debitoris, aliisque rerum, & per-

sonarum circumstantiis iudex arbitrabitur, argumento legis Nesevinius, ff. de negot. gestis, l. 3. §. ejusdem, ff. de testibus, docuit Leothardus de usuris, q. 14. num. 26.

Hæc tamen tradita sunt pro expositione præfati textus, & textus in d. cap. 8. de usuris: alia verò ratio est textus in cap. 1. de usuris; in eo enim agitur de beneficio, id est, de feudo injustè à laico vassallo detento: in qua specie cum Ecclesia illud recuperare non posset, idè si vassallus tale feudum pignori Ecclesiæ obligaverit, potest Ecclesia fructus percipere, nec tenetur in fortem imputare, quia Ecclesia tunc nihil alienum recipit, quod imputare, aut restituere teneatur; sed potius suum ab alio injustè detentum: docuit Arias de Mesa lib. 3. var. cap. 46. num. 34. ubi rectè observat, quod etiam in eo casu vassallus obsequia præstet, adhuc Ecclesia potest fructus retinere, nec tenetur eos in fortem imputare, quia eos ut proprios, non ut alienos recipit.

5.
Exponitur
cap. 1. de
usuris.

CAPUT II.

Idem Archiepiscopo (a) Mediolanensi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali.

EX parte tua nostro est Apostolatui reseratum, quod sæpius dubitasti, utrum cum contingit (b) vassallum tuum decedere, & ad te feudum ipsum redire, feudum ejus alii liceat tibi dare; quamvis (c) juramento tenearis adstrictus, non infeudare de novo, Romano Pontifice inconsulto. Ad hæc si vassallum tuum feudum (d) alienare contingat, an ipsius filium, vel consanguineum consortem ejusdem feudi de ipso valeas (e) investire. Alia quoque tua dubitatio continebat, ut cum feudum alienatum repereris, quod per te facile recuperare non potes, utrum possis alicui laico in feudum illud concedere, qui & illud recuperet, & in feudum per Ecclesiam recognoscat. Nos igitur super his de mente tua scrupulum volentes dubitationis auferre, præf. tibi in quart. si quando præfati casus emerferint, in primo feudum decedentis liberè, si videris expedire, concedas: ac in secundo filium, vel consanguineum alienantis investies: in tertio feudum alienatum ei poteris licenter concedere, per quem ipsum Ecclesia valeat rehabere.

NOTÆ.

- (a) Mediolanensi.] Ita etiam habetur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. 1. De Mediolanensi Ecclesia nonnulla notavi in cap. cum adeo 17. de rescriptis.
- (b) Vassallum.] Circa voces senioris, vassi, & vassalli in jure feudorum passim occurrentes sciendum est, quod qui beneficii feudalis auctor est, cuique clientes subsunt, & dominium directum retinet, dominus dicitur, & senior, ut probat Hothomanus disput. de feud. cap. 3. Gibalinus dicto lib. 4. de usuris, cap. 3. art. 2. Vassus dicitur, qui beneficii feudali obstrictus est, lib. 4. legum Franc. cap. 68. ibi: Vassini nostri, vassi Episcoporum, Et lib. 4. capit. 75. ibi: De vassis dominicis, qui adhuc intracassam serviunt, & tandem beneficium habere nascuntur, statutum est, ut cum quinque ex his cum Imperatore domi remanserint, vassallos suos celsatos secum non retineat, sed cum Comite, cuius pagenis est, ire permittat. Inter vassallos autem, & vassallos ea datur differentia, quod vassi dicuntur, qui feudum acceperunt ab Imperatore, vel Rege, ut Duces, & Comites; vassalli verò, qui ab ipsis feudum acceperunt, licet postea vassi pro vassal-

lis, & è contra accipi cœperint, ut probat Hothomanus de verb. feud. verbo Vassallus, Joannes Voslius de virtut. serm. lib. 1. cap. 7. & lib. 3. cap. 54. & lib. 11. cap. 19. Lindembrogus in Glossario, verbo Vassallus, doctè & fuscè Gibalinus dicto cap. 3. artic. 2. num. 7.

(c) Juramento.] De hoc iurando tempore consecrationis ab Episcopo præfatio nonnulla notavi in cap. 7. de rebus Eccles.

(d) Alienare.] Et per consequens illud amittat, ex constitutionibus enim Lotharii III. & Friderici I. feudum alienari non potest invito Domino, alioquin irrita est venditio, feudumque committitur. Guntherus lib. 8. Liguri.

Si quis habens feudum, pretio seu vendere totum,

Seu pro parte velit, Domini que licentia desit, seu dare, seu vadio supponere cogitur, illud

Qui dedit amittet, non qui suscipit habebit;

Et paulò post:

Hac magnus fieri vetuit Lotharius, at nos

Facta retrahari volumus, facienda cavere.

Nec etiam potest donari piæ causæ, nisi ex consensu Domini. Auctor Anonymus vitæ Burchardi Comitis, ibi: Deprecatus est itaque eum, quatenus

Gg
willam.

villam, quam de ejus beneficio tenebat, qua Litus appellatur, Ecclesia Fossatensi daret, ita ut etiam pradium sua possessionis, quod Ajyveum dicitur spontanea voluntate simul tribueret. Postea tamen cum feuda desciverint à sui natura, & patrimonii jure haberentur, cœperunt alienari soluto laudemio pristino domino, ut post feudistas docuerunt Gibalinus dicto cap. 3. art. 6. Hothomanus de feudis, cap. 34. Duarenus in consuet. feud. cap. 13. Alteserra de feud. cap. 15. per totum.

4. (e) Investire.] Investitura est cessio solennis feudi per hastam, vel vexillum, aliudve symbolum, quo dominus obligatur feudum alteri tradere, quem in vassallum habere vult. Vox barbara est, apud varias nationes usitata, ut post feudistas probant Gibalinus dicto cap. 3. artic. 8. per totum. Boslius dicto lib. 3. cap. 16. Lindembrogus verbo Investire. Et quia plerumque res absentes in feudum concedebantur, & per symbolum possessio tradebatur, ipsa traditio investitura dicebatur. De variis traditionum symbolis egi in cap. 2. de consuet.

COMMENTARIUM.

5. Conclufio: Prælati qui juravit non infeudare res Ecclesie, potest res jam infeudatas finito feudo iterum ex justa causa infeudare. Non extat ab specie alia similis decisio in jure. Illustrant tamen eam assertionem ultra congestos in præfenti à Balboa axiom. 21. Balboa in cap. ad aures, de prescript. num. 75. Solorzanus lib. 3. politic. cap. 32. Scortia in select. epit. 97. theorem 239. Fachineus lib. 7. controu. cap. 71. Petrus Gregorius lib. 7. syntagm. cap. 6. Gibalinus lib. 4. de usuris, art. 3. Vela tom. 1. dissert. 15.

6. Impugnatur tradita assertio. Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Prælati Ecclesiarum res ipsius Ecclesie in feudum dare nequeunt, ex Decreto Urbani II. relato sub titulo Episcopo, vel Abbate, in vassibus feudorum, ibi: *Item si Episcopus, vel Abbas, vel dominus plebis feudum dederit de rebus Ecclesiarum, quæ eis subjectæ sunt, & tituli vocantur, nullum habere vigorem, secundum hoc, quod constitutum est à Papa Urbano in sancta Synodo, hoc est illud, quod post ejus decretum fuerit, quod autem ante datum fuerit, firmiter permanere debet.* Sed temporalis alienatio jus, seu naturam rei non mutat, l. nemo 164. §. temporaria. ff. de reg. jur. Igitur in præfenti specie Archiepiscopus Mediolanensis, qui propter jus commune, & juramentum à se tempore consecrationis præstitum res Ecclesie in feudum dare nequit, nec jam in feudum concessas iterum finito feudo poterit infeudare. Augetur hæc difficultas ab specie ex eo, nam decimas in feudum datas Episcopus iterum infeudare non potest, quia prohibitus est decimas laicis in feudum dare, cap. prohibemus, cap. quamvis, de decimis, cap. ad Apostolica, de his que fiunt à Prælat. lib. 3. var. cap. 16. num. 5. Fachineus lib. 7. controu. cap. 72. Balboa in d. cap. ad aures, num. 24. Igitur idem dicendum est in aliis rebus Ecclesie in feudum dare consuetis.

7. Feudi etymon origo. Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præfens assertio, pro cujus expositione sciendum est, feudum à fide nominari nonnullos voluisse, cum feudistico Oberto lib. 2. feudor. tit. 3. §. 2. Ve-

rùm potiùs fidelium, aut fidelitium dici debuerat. Cujacius ibi refert à quibusdam dictum fuisse feudum à fœdere, quasi fœdum. Verùm nec Latina hæc vox est, neque à Latinis derivata, sed à Germanis, & Francis, à quibus feudum derivatum est à voce feida, quæ bellum. & inimicitias privatas significat, seu publicas, ut probat Vossius de viuis sermon. lib. 2. cap. 6. & constat ex legibus Longobardorum, tit. 30. ubi legitur: *Vi feida, quod est inimicitia, post acceptam compositionem postponatur.* Et tit. 58. ibi: *Propter feidam deponendam.* Et lib. 1. tit. de homicid. liberi hominis, ibi: *Qua sita ejus, quod fœmineo sexu esse probantur, non possunt feidam levare.* In legibus Francorum lib. 4. tit. 49. ibi: *Ubiunque culpa contigerit, unde feida crescere potest.* Inde quoque diffidare, est bellum indicare, seu inimicitias denunciare, cap. 1. in fine, de homicid. in 6. Verrucius in Glossario, verbo Diffidare. Cùm igitur clientelæ iuræ instituerentur, ut quisque suos quasi devotos ad suas feidas, & contentiones persequendas paratos haberet, feuda dicta sunt, ut notarunt David Argente in select. titul. de feud. cap. 1. Antonius de Bellis eod. tit. in princ. Gibalinus lib. 4. de usuris, cap. 3. art. 2. n. 4. & male confundi feudum, cum fœdere, & fœdo, notavit Bosquetus ad Innocentium III. lib. 1. epist. 5. Quamvis autem feudum sit jus illud, quod vassallo à domino in suis rebus conceditur cum obligatione fidei, & obsequii militaris, unde sæpius dicitur feudum inesse prædiis, & in illis constitui; obtinuit tamen usus, ut non modò contractus, quo feudum constituitur, verùm ipsa quoque prædia, in quibus constituitur, feuda dicantur. Unde passim legitur, feudum mutari, alienari, oppignorari. Nec iste modus loquendi insolitus est, nam servitutes, census, & jura prædiorum appellat prædia Celsus in l. quid aliud §. ff. de verb. sign. sic etiam agros militibus fruendos datos beneficia vocat Cicero §. in Verrem. Metellus litteras ad Sicilia civitates misit, per quas hortatur, & rogat, ut arent, & serant in beneficium populi Romani; & tamen certum est, aliud esse beneficium, aliud materiam beneficii. Appellatur etiam feudum beneficium, lib. 2. feud. tit. 52. & lib. 1. capitul. cap. 132. & lib. 3. cap. 5. n. 20. Hinc beneficiare, pro infeudare, vel feudum alicui tribuere. Sigebertus in ebron. ann. 1007. ibi: *Imperator seditione suorum coactus Valentianus Balduino Comiti beneficiaavit, ut sibi contra motus suorum auxilio esset.* Nec hic loquendi mos abhorret à Romano; qui enim aliquid dono populi Romani, aut Imperatoris benevola voluntate acceptant, & beneficium accepisse, & beneficiarii dicebantur. Unde Cæsar lib. 2. de jure civili, scribit, se nullam partem belli in Hispania voluisse relinquere, quod magna esse Pompeii beneficia, & magnas clientelas in citeriori provincia sciebat. Cicero lib. 2. de lege agraria, sic: *Unusquisque studio, & suffragio suo viam sibi ad beneficium impetrandum munire possit.* An verò beneficia Ecclesiastica ab his beneficiis dicta sint, ut voluit Cujacius lib. 3. feud. tit. 1. notavi in c. 1. de præb.

8. Secundò sciendum est, circa feudorum originem varias esse DD. sententias. Cujacius in præf. ad lib. 1. de feud. à veteri Romano jure re- rum ori- da deduci; siquidem Oberto ipse lib. 2. feudor. titul. 1. fatetur, jus feudorum totum mansisse ex consuetudine, nihilque commune habere cum jure Romano; nec enim feuda repeti possunt à Clientelæ Romanorum: nam jura illa patrono- rum,

rum, & clientum erant merè personalia, nec in his intercedebat aliqua datio prædiorum, sed nuda erogatio sportularum, & annonarum. Jus verò feudorum in rebus tantum soli consistit, si à prædiis assignatis veteranis, de quibus in l. in agris 22. ff. de acquir. domin. feuda repetantur; non rectè, siquidem prædia illa limitanea erant, & in dominium veteranorum perpetuo transibant; feuda verò temporaria erant, nec eorum dominium in vassallum transfertur. Alii à legibus Longobardorum feuda repetunt, sed perperam, cum Gerardus feudorum primus Interpres, natione Longobardus, jus feudorum antiquissimum esse testetur. Et planè commentitium est, quod nonnulli ajunt, Longobardos occupatà Italiæ parte agros ducibus, & militibus divisisse sub iis conditionibus, quæ redactæ sunt in libris feudorum: nam in Longobardorum legibus, si demas quas addidit Carolus, alique Franci & Germani Principes, nihil de feudis palam cautum reperitur: & occupatà Italiâ per Longobardos non alia legitur ratio instituta, quàm quæ fuerat sub Gothis, nimirum tertia prædiorum erepta veteri possessori, vel tertiæ frugum vectigal indictum. Paulus Diaconus de gestis Longob. cap. 18. ibi: *His diebus multi Nobilium Romanorum ob cupiditatem interfecti sunt; reliqui verò per hostes divisi, ut tertiam partem suarum frugum Longobardis persolverent, tributa ii efficiuntur.* At de feudis alium silentium apud eos; unde audiendi non sunt Duarenus in comment. adversus feudum, cap. 3. Hothomanus de feud. cap. 1. Fachineus lib. 7. contror. cap. 1. Gibalinus de usuris lib. 4. artic. 1. qui ex jure Longobardorum feudorum initium repetunt. Nec feliciter Budeus in l. 2. ff. de orig. jur. Zalius in epit. feud. t. p. originem referunt ad clientelas, quæ inter populi Romani Duces, & gentes illis subactas instituebantur, quos refellit Gibalinus dicto cap. 1. Rectius ergo originem feudorum repetas à moribus Francorum; Franci enim rerum potiti in Gallia prædia diviserunt ducibus, & militibus beneficiario jure, sub lege fidei, & servitii, priusquam Longobardi Italiam attingissent: hoc jure Aureliano Duci Milidunensi pagum beneficii nomine datum à Clodoveo refert Aymonius lib. 1. histor. cap. 14. his verbis: [Unde cum Clodoveus Regnum suum usque Sequanam, atque postmodum usque Ligerim fluvios ampliasset, Milidanum castrum eidem Aureliano cum totius Ducatu regionis jure beneficii concessit.] Unde jam ab illius regni cunabulis passim celebrantur Regis leudes, sive leodes, id est fideles, qui à Rege prædia tenebant sub lege fidei, & servitii. Gregorius Turon. lib. 2. histor. Franc. cap. 1. ibi: *Sed ille muneribus placatus, à leodibus suis defensus est, & in regnum stabilitus.* Aymonius lib. 3. cap. 81. ibi: *Fuit autem Guntranus leudis suis benevolus, gentibus externis pacatus.* Et ut feuda manarunt ex moribus Galliarum, ex eis etiam secutæ sunt feudorum leges, veluti lex commissi ob feloniam, etiam olim in Gallia moribus, & proprio jure, quod jus Cismontanum appellat Joannes Saresbar. epist. 89. ad Alex. III. ibi: *Unde ut asserbat illustrius Blesensium Comes Theobaldus, Princeps quidem justitia amator, & juris Cismontanum peritissimus, ad quem Episcopus Wintoniensis liberorum causam transtulerat, eo quod ad ipsum res illi à jure feudi pertinebat, accitis potioribus Episcopis Galliarum, consilio eorum, alicorumque sapientium* D.D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

causâ cognitiâ, patre defuncto eos legitimos agnovit heredes. Cujus consuetudinis Gallicanæ in feudis recepta mentio fit in cap. dilecti, de arbitris, cap. caterum, de judiciis: probat latè hanc sententiam Altessera de feud. cap. 1. per totum. Auctores etiam librorum feudisticorum diversos faciunt Duarenus, Hothomanus, & Fachineus ubi proximè. Primi & quidem libri Gerardum Nigrum, secundi, & tertii Obertum de Otto, auctores ipsorum laudant, qui fuerunt Consules Mediolanenses imperante Friderico I. Frisingensis lib. 2. de gestis Frider. cap. 12. Sed rectius ipse Hothomanus existimat, primum librum non unius auctoris opus esse, sed rapsodiam jam ex variorum auctorum scriptis suffarcatam; quod probat ex perpetua ferè singularum paginarum inter se pugna, & discrepantia; deinde ex inepta eorundem præceptorum iisdem verbis iteratione; quod idem dicendum est de secundo libro, ipsumque farraginem esse juris feudistici asserit. Quantæ tamen auctoritatis sint libri illi, examinat Fachineus lib. 7. contror. cap. 2. Rectè autem monet Cujacius ibi, in his libris contineri mores & jus, quod gentes libenter servant, nisi cum earum juri proprio aliquid contrarium statuitur.

Secundò sciendum est, quæ res in feudum dari possint? Et regula generalis concipienda est, in omnibus rebus immobilibus, in quibus ususfructus constitui potest retentâ proprietate penes dominum, in eisdem feudum constitui posse. Cujacius lib. 2. feud. tit. 1. Hothomanus de feud. cap. 14. Deinde in his rebus, quæ licet immobiles non sint, immobilium jure gaudent, ut Imperia, Magistratus, jura, pensiones pecuniaria, feudum constitui potest, ut probat latè Gibalinus de usuris lib. 4. cap. 3. per totum, art. 4. in rebus verò mobilibus feudum constitui non poterat, ut probat Hothomanus lib. 2. feud. tit. 1. & dicto cap. 14. hodie tamen cum jam natura feudorum mutata sit, & perpetuo jure constituantur, etiam in rebus mobilibus & pecunia possunt constitui: illud tamen semper exigitur, ut res quæ in feudum datur, alienabilis sit, aliàs enim si alienari non possit, neque in feudum dari valerit. Ejusmodi verò sunt res litigiosæ, l. 2. §. ult. C. de litig. fundus dotalis, l. 1. §. per tot. ff. de fund. dotal. bona filii adventitia, l. 1. C. de bonis matern. res fideicommissariæ restitutioni obnoxie, l. ult. §. sed quia, C. commun. de legat. res communes, cum divisio postulata est, l. 1. C. commun. divid. tandem omnes res, quæ sive à lege, sive à testatore, sive pactione contrahentium alienari prohibentur, l. ult. C. de rebus alien. Unde cum res Ecclesiæ alienari prohibeantur absque justa causa, & certa solennitate, ut probavi in cap. nulli §. de rebus Eccles. idèò Prælati similes res in feudum dare nequeunt, ex præsentis textu, & aliis supra citatis.

Magna est circa personas, quæ feudum dare possunt, juris feudistici varietas, & dissonantia, quam sæpius observat, & conciliare conatur Hothomanus de feud. cap. 6. Illud certum est, dominum, qui liberam habet bonorum suorum administrationem, posse dare illa in feudum, nisi speciali aliquo jure prohibeatur. Et ommissis feudis majoribus, quæ tantum supremi Principes dare possunt, feuda minorâ constituere possunt Episcopi, Abbates, Præpositi, & laici in aliqua dignitate constituti, potest & paterfamilias habens prædium allodialè, hoc est liberum ab omni

9.
De rebus
qua in
feudum
dari pos-
sunt.

10.
Quam
feudum
dare pos-
sunt.

feudo, illud alteri plebejo, aut rustico dare, ex lib. 2. feudor. titul. 3. nisi alienandi facultatem non habeat, ut sunt minores 25. annis sine curatoris auctoritate, quia neque illi aut liberè de suis bonis disponere, vel ea alienare possunt. *ultim. §. is autem, C. de bonis qualib. maris respectu rerum dotalium, ex traditis in cap. ex rescripto, de surrejur. mulier, quæ luxuriosè vivit, l. & mulieri 15. ff. de curat. furios.* alioquin mulier rectè feudum dare potest, ex lib. 2. feudor. titul. 3. §. 2. quia illa donare potest, l. donari, ff. de donat. Jure tamen Longobard desiderabatur auctoritas tutoris, quia apud eos sicut apud Romanos, mulier erat in perpetua tutela, lib. 2. legum Longobard. titul. 10. Hoc tamen feudum à feminis concessum, improprium esse dixit Hothoman. de feudis, cap. 11 sub finem, ex defectu obsequii militaris, quod in eo non datur. Feudum autem sex modis acquiri probat Hothomanus d. disput. de feudis, cap. 15. videlicet donatione, emptione, permutatione, successione, prescriptione, & investitura, quos sigillatim exponit Gibalinus d. lib. 4. cap. 3. art. 7. cum sequent.

II.
Quibus
modis fe-
dum amit-
tatur.

Tandem ut modos, quibus feudum amittatur, agnoscamus, sciendum est, feudum aliquando committi, aliquando amitti. Feudum committitur ob feloniam, id est, perfidiam, veluti ob fugam ad hostes, quod vassallis Comitum Jopenis evenisse refert Willelmus Tyrius lib. 14. belli sacri, cap. 16. ibi: *Hac videntes quidam de fidelibus ejus. relinquentes que ab eo habebant beneficia, meliores partes secuti ad Dominum Regem se contulerunt.* Feudum etiam committitur ob desertionem Domini, vel Principis in acie, & si servitium militare non impletur. Ordericus Vitalis lib. 10. hist. Eccles. ibi: *Certum est, quod quisquis Dominum suum in mortis periculo sponte deserit, aliamque pro aviditate lucri appetit, seu militare servitium, quod ultro pro defensione regni exhibere debet, Regi suo venale facit, eumque propriis spoliare dominis contendit, iudicio rationis, & equitatis ut proditor judicabitur, & hereditariis rebus merito nudatus, extorris effugabitur.* Feudum etiam committitur ob malas consuetudines, id est, novos census indictos. Robertus Montensis in chron. anno Domini 1196. ibi: *Et forsitan ideo predictas munitiones perdidit, quia malas consuetudines ipsi, & eorum antecessores diu ibi tenebant.* Item committitur feudum, si vassallus dominum cucurbitaverit, id est, si uxoris domini, filie, aut nurus, aut fororis virginis, quæ adhuc in capillo est, pudicitiam attentarit, live re ipsa corruperit, lib. 1. feudorum, titul. 5. §. 1. & lib. 2. titul. 38. & 57. & lib. 3. titul. 2. §. 1. Cucurbitare autem dixerunt feudistæ à barbara voce corbita, quod stuprum & infamiam significat, ut probat Gibalinus dicto cap. 3. art. 9. numero 4. Amittitur autem feudum ob delictum vassalli, vel extra: ob delictum, veluti propter necem domini, vulnuse illi illatum, lib. 1. titul. 17. lib. 2. titul. 51. & 57. feudorum: ob oppugnationem castri domini, lib. 2. titul. 57. ob accusationem, seu testimonium capitale, lib. 2. titul. 24. & titul. 33. §. 2. ob celerationem infidiarum, lib. 2. titul. 24. §. 4. & tit. 26. §. 18. & titul. 28. §. 2. ob renunciationem secreti à patrono commissi, lib. 1. feudorum, titul. 17. oppignoratione, vel alienatione feudi sine permisso patroni, lib. 1. tit. 5. §. 2. lib. 2. tit. 24. §. 5. tit. 38. 44. & 48. Extra delictum feudum amittitur mor-

te vassalli sine liberis legitimis, juxta conditionem feudi: item lapsu temporis si feudum temporale sit. Hothomanus de feudis cap. 35. Feudum autem Ecclesiasticum ex constitutione Conradi non committitur in perpetuum ob noxam Episcopi, vel Abbatis, quia ut docetur in cap. si Episcopum 16. q. 6. delictum Prælati non debet nocere Ecclesiæ: sic decreto Frederici I. Halberstadenfis, & Bremensis Episcopi feudis regalibus multati in vita tempus, quod Frederico defuissent in expeditione Italica. Guntherus.

*Quin & Pontifices, Halberstadenfis & ille
Sub quo Brema fuit, tali regalia jura
Amisere notà: persona scilicet ipsa,
Non tamen Ecclesia, neque enim quod Passor
iniquè*

Gesserit, Ecclesia fas est in damna refundi.

Feudi porro commissum, exheredationem vocitavit posterior ætas, quod ademptionis feudi eadem ferè sint causa, quæ exheredationis. Rogerus Hovedenus: *Willelmus Comes de Moreunio exheredatus est de tota terra sua, quam habuit in Anglia. Matthæus Westmonasteriensis eodem anno Christi 1155. Rex Anglorum Henricus exheredavit Gulielmum Peverel causâ beneficii, quod Ranulfo Comiti Cestrensi fuerat propinatum.* Feudo fisco commissio, id intra annum Princeps dimittere debet, ne culpa vassalli Domino feudi fraudi sit, ut in edicto Joannis Regis Anglorum ad annum Christi 1215. quod refert Matthæus Paris. ibi: *Nos autem non tenebimus terras eorum, qui convicti fuerint de feloniam, nisi per annum unum, & unum diem; & tunc reddantur terra Dominis feudorum.* Majora feuda, puta Ducatus, & Comitatus, lege feudorum redeunt ad Principem, deficientibus masculis hæredibus. Hoc jure morte Frederici Mosellanorum Ducis sine hæredibus masculis, Ducatus ad Imperatorem reverterus est anno Christi 1044. Sigebertus, ibi: *Frederico Mosellanorum Duce mortuo, quia mares filios non habebat, quibus Ducatus competere, Gotthelus Dux impetrato ab Imperatore etiam Mosellanorum Ducatu, in Lotharingia penitus principatur.* Tandem quoad modum, ex quo diximus finire feudum morte vassalli, sciendum est, feuda ab initio fuisse temporaria, & precaria, ita ut morte accipientis finirentur, ut probat Altesferra de feudis, cap. 2. per totum; ideoque plerumque in feudis fisci, vel Ecclesiæ lex dicebatur, ut eorum descriptio fieret, ne lapsu temporis interverterentur, & in allodium, seu dominium perpetuum redigerentur. Concilium Meldense sub Carolo Calvo can. 20. ibi: *Quia maxime quod ad Republicam pertinet, aut præreptione in beneficiario jure, aut in allodio absumptum habetur, videtur nobis utile, & necessarium, ut fideles, & strenuos missos ex utroque ordine per singulos Comitatus Regni vestri mittatis, qui omnia diligenter imbrevent, qua tempore avi, ac patris vestri, vel in regio principaliter servitio, vel in vassallorum dominicorum beneficiis fuerunt.* Et lib. 2. capitul. Caroli, cap. 82. *Ut non solum beneficia Episcoporum, vel Abbatum, Abbatissarum, atque Comitum, sive vassallorum nostrorum, sed etiam fisci nostri describantur in breve. Postea tamen à temporibus Ludovici Pii cæperunt feuda esse hæreditaria, ut probat Altesferra d. cap. 2. per totum.*

Quibus ita animadvertis pro plena feudorum cognitione, eorumque natura, quam docet, licet

Traditur
ratio de-
videndi.

cet breviter, perfringit Innocentius in presenti, apparet vera ratio ipsius decisionis; licet enim in calibus ab Innocentio relatis feudum per alienationem, & mortem vassalli rediret ad dominum, & eo iterum mensa Ecclesie incorporato, videretur dicendum non posse Archiepiscopum, qui juramento promiserat non infeudare res Ecclesie, iterum novum vassallum de feudo illo investire: contrarium tamen decrevit Innocentius ex principio illo vulgari, videlicet, quod alienabiles res semel facta, semper manet alienabilis; quod axioma illustrat Barbosa in axiom. cap. 21. Solorzanus dicto cap. 32. unde licet res Ecclesie inalienabiles sint, ex traditis in cap. nulli 5. de rebus Ecclesie & per consequens in feudum Archiepiscopo dari non possunt, ex supra traditis; tamen ex quo jam in feudum data reperiebantur, alienabiles facta fuerunt; nec ipse Archiepiscopus de novo in feudum dare eas creditur, sed potius antiquum feudum conservare: unde recte docet Innocentius, absque metu perjurii ipsum posse iterum de feudo ipso alium possessorem investire. Facit exemplum pupilli, qui licet novum feudum concedere nequeat sine auctoritate tutoris, antiquum tamen renovare valet, lib. 2. feudorum, titul. 1. §. 1. quia non videtur de novo alienasse, ut ibi docetur: & sicut pupillus sine tutoris auctoritate non potest servum tabernae, aut negotiationi efficaciter proponere, l. verum 9. ff. de institut. tamen si jam prepositus reperitur, efficaciter ipse ex ipsa negotiatione obligatur, l. sed si pupillus 11. ff. eodem titul. Similiter ergo licet Praelatus Ecclesie non possit absque

justa causa, & debita solemnitate rem Ecclesie in feudum concedere, tamen antiquum renovare non prohibetur.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam licet temporaria alienatio jus rei non muet, tamen feudi concessio non est temporaria alienatio, immo perpetua, ut supra adduxi: unde rem ipsam reddit alienabilem de cetero intra eandem alienationis speciem. Nec obstat augmentum ipsius difficultatis; nam licet controversum sit, an adhuc post prohibitionem Concilii Lateranensis relatum in dicto cap. prohibemus, juxta illius textus communem interpretationem possit Episcopus decimas infeudatas ante ipsum, iterum laicis in feudum concedere, & verior sententia sit, de illis iterum non posse investire laicum: inter illum tamen casum, & praesentem decisionem magna versatur differentia; nam in prohibitione infeudationis in laicum, ultra prohibitionem Concilii, & alienationem rerum Ecclesie reperitur incapacitas laicorum, quam agnoverunt Ecclesie Patres: unde cum eam post Concilium Episcopi, & similes Praelati tollere non possunt, ideo neque ex novo feudo, nec ex veteri, sed antiquo possunt decimas laicis concedere, noviter eas infeudando, aut per investituram jam infeudata aliis concedendo; quae incapacitas in praesenti textu non datur. Unde licet Archiepiscopus in ejus specie non possit res Ecclesie in feudum concedere, propter juramentum praestitum de ipsis non infeudandis, tamen feudum antiquum iterum concedere valet. Faciunt quae de precariis antiquis instaurandis adduxi in cap. 1. de precariis, n. 7.

13.
Dissoluitur
difficultas.

TITULUS XXI.

De Pignoribus.

CAPUT I.

Ex Concilio (a) Rhemensis.

UT nullus clericus praesumat (b) calicem, vel (c) patenam, aut pallam altaris, vel (d) vestimentum sacerdotale, aut (e) librum tabernario, vel negotiatori, u t cuilibet laico, vel feminae in (f) vadimonium dare: quia tanta est sanctitas sacri ministerii, ut salva altioris mysterii intelligentia etiam per Prophetam (g) Dominus prohibuerit, ne cum sanctis vestimentis Sacerdos procedat ad populum, sed intra sancta illa dimittat, ad eum a colloquio divino rediens. Et cui in tabernas a sacris (h) canonibus ingredi prohibetur sanctificata sacro ministerio, nec ad contingendum immundis, quanto minus in vadimonium exhibere debet; sicut (i) Stephanus sanctus Papa & Martyr ad sanctum Hilarium in suis Decretalibus docuit.

NOTAE.

1. (a) Rhemensis.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1 apud Burchardum verò lib. 3. cap. 104. & Carnotensem p. 2. Decreti, cap. 139. additur cap. 11. Et licet in nullo ex Conciliis Rhemensibus hucusque ex D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

eus reperiantur haec verba, referuntur tamen ab Hincmaro Rhemensis in capitulis anni 852. cap. 11. & ex eo refert Pater Simonius in notis ad capitul. Caroli, & tom. 21. Conciliorum, fol. 508. Sententia etiam hujus textus reperitur in Concilio Rhemensis celebrato anno 630. prout refertur à Corjolano in summa Concil. fol. 315. unde

G g 3

crede